

SVT-PROFILERS UTTALANDEN FRIADES

Uttalanden av två kända tv-personligheter friades vid nämndens senaste möte. Lasse Kronérs skämt om vad han skulle göra om han blev statsminister uppfattade nämndens ledamöter som "personliga åsikter i politiskt kontroversiella frågor", men valde ändå att inte fälla, utan fria med kritik. Veckans Brotts expert Leif GW Persson har stor frihet att komma med "personligt präglade ställningstaganden" konstaterade nämnden igen och friade ett uttalande om beslutet att begränsa antalet asylsökande var "ett ofrånkomligt beslut". SVT Nyheter Dalarna fälldes för intrång i en ung persons privatliv i ett inslag om droghandel. Mer om de senaste sex besluten från nämnden kan läsas här.

PERSON KUNDE IDENTIFIERAS GENOM RÖST OCH KLÄDER – INSLAGET FÄLLDES

FÄLLT: SVT Nyheter Dalarna, SVT1 och SVT2, 2016-05-24, kl 18.30, 19.55 och 21.45, inslag om narkotikahandel i en stadsdel i Borlänge; fråga om respekt för privatlivet. Dnr. 16/01491.

Inslaget handlade om narkotikahandel i en Borlängestadsdel och var inspelat kring stadsdelens centrum. Ett antal ungdomar som befann sig i området figurerade i inslaget. En av ungdomarna (A) bar en blå dunjacka med huva samt keps och grå mjukisbyxor. I en annan sekvens filmades en annan ung person på nära håll när han bland annat tog fram en påse innehållande någonting vitt från sina kalsonger.

Ungdomarnas ansikten var i inslaget till viss del skymda av händer, huvor och kepsar. I sändningarna kl. 18.30 och 19.55 blurrades ansiktet på den person som tog fram påsen med vitt innehåll. I sändningen kl. 21.45 blurrades samtliga ungdomars ansikten i hela inslaget. Ungdomarnas röster var inte förvrängda i någon av sändningarna.

Anmälaren anser att A i inslaget framställdes och porträtterades i fel sammanhang trots att A uttryckligen bett om att inte synas i tv.

SVT skrev i sitt yttrande att de ungdomar som först sa nej till att bli filmade sedan, efter en stunds diskussion med SVT:s team, sa ja till. Ungdomarna som figurerade i den sekvensen hörde efter publiceringen samma kväll av sig till ansvarig utgivare då de tyckte publiceringen var jobbig. SVT beklagar om de kände sig identifierade och till den sena sändningen kl 21.45 valde redaktionen att också blurra deras ansikten. Inte någonstans i inslaget sas det att personen A hade något med knark eller knarkhandel att göra.

Granskningsnämnden anser att A kunde identifieras i inslaget i och med att hans röst inte var förvrängd. Nämnden konstaterar också att A:s kläder syntes, vilket bidrog till identifieringen. Nämnden anser vidare att A i inslaget förknippades med de problem med öppen knarkhandel som enligt reportaget fanns i den aktuella stadsdelen, vilket innebar ett intrång i A:s personliga integritet. Något oavvisligt allmänt intresse som motiverade intrånget fanns enligt nämnden inte. Inslaget strider därför mot bestämmelsen om respekt för den enskildes privatliv.

PROGRAMLEDARES UTTALANDE FRIADES MED KRITIK

FRIAT MED KRITIK: *Smartare än en femteklassare*, SVT1, 2016-04-23, inslag med en fråga om vad programledare skulle göra som statsminister; fråga om opartiskhet. Dnr. 16/01162.

I programmet *Smartare än en femteklassare* tävlar vuxna personer tillsammans med barn som går i årskurs fem. Mellan tävlingsmomenten pratar programledaren med deltagarna. I ett inslag i programmet hade programledaren och en femteklassare följande dialog.

(Programledare) – Tänk om du fick vara statsminister. Jag har nu bestämt så här, okej [personnamn], du är från och med i morgon statsminister. Vad hade du förändrat då, vad hade du gjort då? Du får göra vad du vill. (Femteklassare) – Åh, vad hade du gjort? (Programledare) – Du, jag hade tagit tag i integrationen, det hade jag börjat med och så hade jag gett sjuksköterskor högre lön. Sen hade jag tagit bort alla p-automater. Gratis parkering och det hade jag höjt med skattsedeln för höginkomsttagare och så hade jag sett till att vi hade haft flyktingförläggningar i alla rika kommuner, det hade jag gjort. (Femteklassare) – Mm. (Programledare) – Vad hade du gjort? (Femteklassare) – Mm, fri parkering lät bra. (Programledare) – Ja, visst gjorde det! Ja, då har vi det. Från och med i morgon! (Femteklassare) – Eh, och det där med flyktingförläggningar i rika kommuner, jaa. (Programledare) – Det var bra grejer? (Femteklassare) – Ja! (Programledare) – Nu ska vi se [personnamn]. [-]. Därefter fortsatte tävlingen.

Tre anmälare reagerade mot inslaget. De ansåg att programledaren tog politisk ställning i strid mot sändningstillståndets krav på opartiskhet. En anmälare förmodade att frågan var registrerad och förberedd från början ”eftersom ett barn ställer knappast motfrågan på detta sätt annars.”

SVT beklagade i sitt yttrande att flera anmälare hade uppfattat programledarens skämtsamma infall som ett ställningstagande i politiska frågor och konstaterade att det inte fanns någon avsikt att göra ett politiskt utspel vare sig från programledaren eller redaktionen. SVT påpekade också att det strax efter i samma program tydligare framgick att detta var skämtsamt menat. Det var i samband med att en tävlingsdeltagare resonerade om hon vågade gå upp på nästa tävlingsnivå.

(Tävlingsdeltagare) – Men samtidigt, 15 000 är ganska bra för en student. Tråkigt nog.

(Programledare) – Mm, fast när vi blir statsministrar då kanske det blir mer pengar till studenterna.

Det kom skratt från publiken och den tävlande. Programledaren ställde sig bredvid femteklassaren som nickade, därefter vände sig programledaren till femteklassaren och talade i lägre ton. Han sa följande.

(Programledare) – Vi satsar ju på dom också, va. Studenterna satsar vi på lite. Vad ska vi ta dom pengarna ifrån? P-automaterna! Vi får sätta upp P-automaterna igen!

SVT ansåg därför att karaktären av humoristiskt infall framkom tydligare än vad anmälarna tycktes ha uppfattat.

Nämnden konstaterade att *Smartare än en femteklassare* är ett lättare underhållningsprogram där programledarens personliga ton – som får anses vara känd för tittarna – ”ger ett visst utrymme för värderande omdömen”. Ändå tyckte nämnden att ”det kan diskuteras om det ankommer på en företrädare för programföretaget att så tydligt ge uttryck för vad nämnden närmast uppfattar som hans personliga åsikter i politiskt kontroversiella frågor”. Inslaget fick därför kritik för bristande opartiskhet, men mot bakgrund av programformen ansåg nämnden att bristen inte var så allvarlig att den medförde att inslaget stred mot kravet på opartiskhet.

VIDA RAMAR FÖR KRIMINOLOGPROFESSORS PERSONLIGT PRÄGLADE KOMMENTARER

FRIAT: Veckans brott, SVT1, 2016-02-06 kl. 21:00, inslag om gränskontroller vid Öresundsbron; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 16/00692.

Inslaget bestod av olika delar reportage och dialoger mellan programledaren och den återkommande experten/kriminologiprofessorn och handlade om polisens gränskontroller vid Öresundsbron. Bland annat sades:

[Programledare) – Ja, (...), varje vecka så är det 100 tillresta poliser som hjälper kollegorna där nere i Malmö. Det är lite som en polisträff där. (Kriminologiprofessor) - Innan man inför den här kontrollen då så kommer ungefär 10 000 asylsökande i veckan, i dag är det nere i ungefär 1 500 då. 1 200 som kommer via gränskontrollen och ytterligare några hundra som tar sig dit på andra vägar. Antingen insmugglade eller att de har rest vid sidan av. (Programledare) – Ja, det är alltså 1 200 som kommit i år. Via gränskontroller. Som polisen har uppgifter på. (Kriminologiprofessor) – Men det blir alltså en dramatisk förändring från en vecka till en annan.

Senare kommenterades statistik över antalet asylsökande från den 1 januari till den 14 februari 2016: *(Programledare) – För att, om vi tittar på antalet asylsökande i år, sedan man då införde ID-kontrollerna i Danmark och de här gränskontrollerna i Sverige, så är det 5 600 som sökt asyl. I Region Syd, där vi var då, så är det drygt 2 000. (Kriminologiprofessor) – Ja... ja, hade man kört enligt den tidigare modellen så skulle väl ha varit ungefär 60 000 så här dags då. (...) Utan vad jag tror var att man inser plötsligt, alldeles oavsett vår goda vilja så klarar vi inte av att ta emot i storleksordningen 10000 personer i veckan, det går inte. Då kommer förhållandena att bli som det är nere i Europa. Och då inför man det här. Man vill helt enkelt dramatiskt skära ned antalet asylsökande. Sen återstår alla de här politiska och ideologiska frågorna. Jag menar nog ändå att det var ett ofrånkomligt beslut. Att inte göra någonting åt det här hade lett till någon form av katastrof. Och bland annat fått politiska implikationer i och med att... Vad ska vi kalla det för... ett flyktingmottagande som inte är förenligt med vår humanitära grundinställning och sånt där. De hade satt sig på rumpen, enkelt uttryckt.*

En anmälare vände sig mot expertens uttalanden bl. a. *"hade man kört enligt den tidigare modellen så skulle väl ha varit ungefär 60 000 så här dags då"* och *"att inte göra någonting åt det här hade lett till någon form av katastrof"* och ansåg att experten uttalade sig i en politisk kontroversiell fråga samtidigt som uppgifterna saknade vetenskaplig grund.

SVT påpekade i sitt yttrande att kriminologiprofessorn är *Veckans Brott*s återkommande expert som i sin roll har ett större utrymme att göra personligt präglade ställningstaganden än vad en programledare har, något som granskningsnämnden konstaterat tidigare. Efter många år som forskare och expert bland annat hos Rikspolisstyrelsen och Stockholms universitet har han en gedigen kunskap om polis, åklagare och domstolars arbete och drar slutsatser utifrån detta. I programmet har han också en pedagogisk uppgift att vidga diskussionen genom att på sitt karaktäristiska sätt förklara, kommentera och resonera kring olika händelser.

I avsnittet uppmärksammades bland annat gränspolisens arbete och hur det påverkats av de nyligen införda gränskontrollerna. 100-tals poliser från hela landet hade rest till Skåne för att hjälpa sina kolleger. Kriminologiprofessorns uttalande att 60 000 asylsökande kunde ha kommit till Sverige under januari och februari 2016, baserade sig på antagandet att utvecklingen fortsatt på samma sätt som under de två månaderna närmast innan politiska beslut började fattas i Sverige och Europa om bland annat gränskontroller. Uttalandet var en del av ett längre resonemang och SVT pekade på att det behövde ses i sitt sammanhang.

Granskningsnämnden friade inslaget och hänvisade till att nämnden i tidigare beslut funnit att kriminologiprofessorn är *Veckans brott*s återkommande expert och konstaterade att *"nämnden har godtagit vida ramar för hans personligt präglade ställningstaganden i förhållande till kraven på opartiskhet och saklighet."* Nämnden ansåg inte heller nu inte att *"hans personligt präglade uttalanden"* medförde *"att SVT har åsidosatt kraven på opartiskhet och saklighet"*.

AGENDA OCH AKTUELLT FRIADES FÖR INSLAG OM TIDIGARE BOSTADSMINISTERN

FRIAT MED KRITIK: *Agenda och Aktuellt*, SVT2, 2016-04-17 och 2016-04-18, kl. 21:00, inslag om anklagelser mot Sveriges dåvarande bostadsminister; fråga om saklighet och opartiskhet. Dnr. 16/01086 och 1110.

Båda inslagen handlade bland annat om anklagelser som riktats mot den dåvarande bostadsministern Mehmet Kaplan. I inslagen visades ett videoklipp som tidningen Svenska Dagbladet publicerat där Kaplan liknade israelers sätt att behandla palestinier med det sätt som judar behandlades i Tyskland på 1930-talet.

I påannonseren till inslaget i Agenda sa programledaren att Kaplan i klippet "jämför Israels behandling av palestinier med var nazisterna utsatte judarna för under andra världskriget". Därefter spelades videoklippet upp.

I Aktuellt dagen därpå rapporterades om Mehmet Kaplans avgång som bostadsminister samma dag och i ett samtal med programledaren sa SVT:s politiska kommentator bland annat att "min bild är att Löfven egentligen redan i förra veckan efter de första avslöjandena ville avsätta Kaplan men att hand avvaktade och väntade lite till rätt tillfälle kom och uppenbarligen tyckte han att det var nu när jämförelsen mellan israeler och nazisterna under andra världskriget dök upp". Senare i inslaget spelades videoklippet med Kaplans uttalande.

Flera anmälare ansåg att det var osakligt att påstå att Kaplan jämfört israeler med nazister under andra världskriget (som pågick 1939-1945). Anmälarna ansåg att det var en fundamental skillnad mellan förföljelsen av judar i 1930-talets Tyskland och Förintelsen under andra världskriget.

SVT konstaterade i sitt yttrande att Kaplan hade kunnat citeras på ett tydligare och mer rättvisande sätt, men pekade på att det direkta citatet fanns med i båda sändningarna och menade därför att inslaget inte stred mot kravet på saklighet (eller opartiskhet).

Nämnden konstaterade att Agendas programledares och Aktuells kommentators formuleringar och beskrivningar inte på ett korrekt sätt återgav Kaplans uttalande. Därför valde nämnden att kritisera sakligheten, men eftersom videoklippet spelades upp i inslaget, ansågs inte bristen vara så allvarlig att inslagen skulle fällas. De friades alltså med kritik.

GAMMAL POVEL RAMEL-FILM FRIAD MED VISS TVEKAN

FRIAT: *Affären Ramel*, SVT 1, 2016-05-26, SVT1, humorprogram; fråga om mediets genomslagskraft. Dnr. 16/01603.

Programmet var ett avsnitt ur en repriserad humordramaserie från 1986. Serien utspelade sig i en affär och innehöll mycket arkivmaterial från gamla Povel Ramel-produktioner. I början av programmet visades en arkivfilm som skildrade en filminspelning i Afrika år 1955.

Anmälaren ansåg sammanfattningsvis att programmet innehöll rasistiska inslag samt stereotypa skildringar av kvinnor och män. Anmälaren var särskilt kritisk till hur afrikansk ursprungsbefolkning framställdes i programmet.

SVT skrev i sitt yttrande att när det gäller det anmälaren anför att filmen måste uppfattas som djupt kränkande och rasistisk i beskrivningen av afrikansk ursprungsbefolkning ville SVT poängtera filmens karaktär av filmad dramatisering. Speakern beskrev en scen där "filmstjärnan Marilyn Månsson, spelad av unge Bergquist, ska rövas bort av kannibaler och Gregory Persson, unge Ljung, hindras från att hjälpa henne." "Kannibaler" var alltså ingen beskrivning av den lokala befolkningen som agerade utan en beskrivning av rollfigurerna de skulle gestalta. I produktionen stod vissa stilgrepp ut som till exempel en raljerande, ironisk och lite naiv ton. När det gällde några uttryck och beskrivningar – som

”djungelpersoner” och ”de små naturbarnen” - som kan uppfattas som kränkande borde det beaktas när, och i vilket sammanhang, filmen kom till. I slutet av filmen sa också speakerrösten till exempel ”nej man var svensk och intet ont anande, som, som en struts” vilket illustrerar den självironiska hållningen i inslaget.

Granskningsnämnden ansåg att vissa delar av programmet Affären Ramel hade utformats på ett sätt som kunde uppfattas som kränkande mot människor på grund av deras etniska tillhörighet eller kön. Det kunde därför diskuteras om programmet borde ha kommenterats eller om detta på annat sätt borde ha problematiserats. Med beaktande av programmets karaktär och att det var från år 1986 med arkivfilm från år 1955, ansåg nämnden dock, med viss tvekan, att programmet inte var uppenbart kränkande. Programmet stred därför inte mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

CITAT DÖK UPP I FEL PROGRAM – INSLAGET FRIADES

FRIAT: VM i rallycross, SVT 1, 2016-04-17, inslag med ett citat i bild; fråga om opartiskhet. Dnr. 16/01090.

Programmet var en direktsändning från VM i rallycross. Cirka en timme och fyrtio minuter in i sändningen dök följande text upp i bild samtidigt som rallysändningen pågick.

”...det är inte orimligt att allt det som har byggts upp av dem som bor i landet inte från dag ett kan delas av dem som kommer nya.”. Texten syntes i cirka två sekunder.

Anmälaren ställde sig frågande till varför ett citat av detta slag visades okommenterat och oemotsagt i sändningen från VM i rallycross och anförde i huvudsak att citatet var ”smygreklam för högerkrafter i samhället”.

SVT skrev i sitt yttrande att texten som plötsligt dök upp i två sekunder var en del av ett citat från Sveriges före detta statsminister Göran Persson och kom från en intervju som skulle sändas i SVT senare samma kväll i programmet Agenda. Citatet råkade gå ut i sändningen från VM i rallycross på grund av en felkoppling mellan kontrollrummen. Detta var en olycklig miss som korrigerades så fort den upptäcktes och texten syntes alltså bara i cirka två sekunder. Efteråt redigerades också webbversionen om så att citatets togs bort.

I sitt beslut skriver Granskningsnämnden att ”mot bakgrund av SVT:s yttrande finner nämnden att inslaget inte innebar ett ställningstagande från SVT:s sida. Inslaget strider därför inte mot kravet på opartiskhet i SVT:s sändningstillstånd.”

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!